

B. Osobitná časť

K článku I (zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov)

K bodom 1 a 2 [§ 13 ods. 2 písm. a) a písm. b)]

Rozširuje sa vecný rozsah dôchodkových dávok, ktoré sa poskytujú z dôchodkového poistenia o novú dôchodkovú dávku, ktorou je 13. dôchodok.

K bodu 3 [§ 77a, § 77b, § 77c a § 77d]

Definujú sa podmienky nároku na 13. dôchodok a na jeho výplatu. 13. dôchodok bude ex offio vyplatený poberateľom dôchodku, ktorí majú v decembri kalendárneho roka nárok na výplatu starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku, invalidného dôchodku, vdovského dôchodku, vdoveckého dôchodku, sirotského dôchodku alebo sociálneho dôchodku.

Sumy 13. dôchodku sa navrhujú určiť na základe priemerných mesačných súm jednotlivých druhov dôchodkových dávok za kalendárny rok, ktorý predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa určuje suma 13. dôchodku. Navrhuje sa tiež, aby v prípade, ak bude priemerná mesačná suma daného druhu dôchodku nižšia ako 300 eur, bola suma pre tento druh dôchodku 300 eur.

Na účely určenia sumy 13. dôchodku poberateľov invalidného dôchodku sa navrhuje osobitne sledovať priemernú mesačnú sumu invalidného dôchodku poistencov, ktorých pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť je viac ako 70 %, a priemernú mesačnú sumu invalidného dôchodku poistencov, ktorých pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť je najviac 70 %. Invalidný dôchodok vyplácaný po dovŕšení dôchodkového veku poberateľa dôchodku slúži na primerané hmotné zabezpečenia v starobe, preto poberateľovi invalidného dôchodku, ktorý už dovŕšil dôchodkový vek, bude patriť 13. dôchodok v sume priemernej mesačnej sume starobného dôchodku.

Poberateľovi dôchodku sa suma 13. dôchodku určí podľa druhu dôchodkovej dávky, na výplatu ktorej má v decembri nárok. Poberateľovi sociálneho dôchodku a poberateľovi dôchodku za výsluhu rokov sa suma 13. dôchodku určuje rovnako ako priemerná suma invalidného dôchodku poistenca, ktorého pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť je viac ako 70 %.

S cieľom zamedziť kumulácii vyplácania 13. dôchodkov sa navrhuje, aby sa poberateľovi dôchodku, ktorému vznikne nárok na dva alebo viaceré 13. dôchodky vyplácal len ten 13. dôchodok, ktorého suma je najvyššia. Súčasne sa navrhuje, aby v prípade, ak vznikne nárok na 13. dôchodok tak zo systému sociálneho poistenia ako aj zo systému sociálneho zabezpečenia policajtov a profesionálnych vojakov v rovnakej sume, 13. dôchodok vyplatila Sociálna poisťovňa.

Navrhuje sa, aby sa 13. dôchodok každoročne vyplácal v decembri.

Sociálna poisťovňa o nároku na 13. dôchodok a jeho výplatu rozhoduje vyplatením 13. dôchodku bez doručenia písomného rozhodnutia. Dňom oznámenia rozhodnutia bude deň vyplatenia 13. dôchodku.

V záujme pružného reagovania vlády Slovenskej republiky (ďalej len „vláda“) napríklad na rast cien a s tým súvisiacich zvýšených finančných nákladov poberateľov dôchodkov sa navrhuje splnomocniť vládu vydávať nariadenie vlády, ktorým bude môcť zabezpečiť poberateľom dôchodku vyplatenie vládou určenej pomernej časti 13. dôchodku ešte pred decembrom. Nárok na skoršiu výplatu pomernej časti 13. dôchodku vznikne poberateľom dôchodku, ktorí v čase vzniku nároku na výplatu pomernej časti 13. dôchodku poberajú niektorý z druhov dôchodkov taxatívne uvedených v navrhovanom § 77a.

Nárok na skoršiu výplatu pomernej časti 13. dôchodku vznikne aj poberateľom dôchodku, ktorých dôchodok sa prizná po mesiaci skoršej výplaty pomernej časti 13. dôchodku určeného nariadením vlády do konca roku. Pomerčná časť 13. dôchodku k novopriznaným dôchodkom patrí odo dňa priznania dôchodku. Napríklad, ak vláda vydá nariadenie vlády, na základe ktorého vznikne v mesiaci apríl nárok na výplatu pomernej časti 13. dôchodku poberateľom dôchodkovej dávky, nárok na výplatu 13. dôchodku vznikne aj poberateľovi starobného dôchodku, ktorého nárok na dôchodok a jeho výplatu vznikne až 1. mája toho istého roku.

Navrhuje sa, aby na určenie sumy 13. dôchodku bola relevantná priemerná mesačná suma toho dôchodku, na výplatu ktorého má v mesiaci skoršej výplaty poberateľ dôchodku nárok.

Ak v kalendárom roku už bola príslušná časť 13. dôchodku vyplatená v predstihu, a to či už zo systému sociálneho poistenia alebo zo systému sociálneho zabezpečenia policajtov a profesionálnych vojakov, suma 13. dôchodku, na výplatu ktorého vznikne nárok v decembri, sa zníži o skoršie vyplatenú sumu.

K bodu 4 [§ 82 ods. 10]

Suma 13. dôchodku, na rozdiel od ostatných dôchodkových dávok, nebude podliehať valorizácii podľa § 82 zákona o sociálnom poistení. Sumy 13. dôchodku však nebudú stagnovať, keďže sa budú zvyšovať rastom priemernej sumy jednotlivých druhov dôchodkov.

K bodom 5 a 6 [§ 109 ods. 2 a § 122 ods. 2]

Legislatívno-technická úprava súvisiaca s doplnením § 77a a §77c, a tiež so zavedením skratky v navrhovanom § 77c.

K bodu 7 [§ 131 ods. 2]

V kontexte úpravy ustanovení týkajúcich sa výplatnej fázy v zákone č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorých navrhovaná účinnosť sa posúva na 1. január 2026 (čl. XI), sa navrhuje aj súvisiaca legislatívno-technická úprava v ustanovení o sadzbách poistného na starobné poistenie.

K bodom 8, 9 a 10 [§ 162 ods. 1, § 163 ods. 1, § 168a ods. 1]

Na výplatu 13. dôchodku je určený základný fond starobného poistenia alebo základný fond invalidného poistenia, a to v závislosti od toho, z ktorého základného fondu sa vypláca dôchodok, od vyplácania ktorého je odvodený nárok na 13. dôchodok a jeho výplatu. Ak nárok na 13. dôchodok a jeho výplatu vzniká z dôvodu vyplácania starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku a pozostalostného dôchodku, ktorého nárok je odvodený od starobného alebo predčasného starobného dôchodku, je príslušný základný fond starobného poistenia.

Pokiaľ nárok na 13. dôchodok a jeho výplatu vzniká z dôvodu vyplácania invalidného dôchodku a pozostalostného dôchodku, ktorého nárok je odvodený od invalidného dôchodku, je príslušný základný fond invalidného poistenia. Zároveň sa navrhuje, aby 13. dôchodok vyplácaný poberateľom sociálneho dôchodku, invalidného dôchodku z mladosti a pozostalostného dôchodku, ktorého nárok je odvodený od invalidného dôchodku z mladosti, bol hradený z finančných prostriedkov, ktoré štát poskytuje na osobitný účet Sociálnej poisťovne.

K bodom 11 a 12 [§ 225h ods. 3 a § 225m ods. 1]

Navrhuje sa vylúčiť 13. dôchodok z právneho režimu vymáhania pohľadávok podľa zákona o sociálnom poistení.

K bodu 13 [§ 226 ods. 1 písm. r)]

Vzhľadom na spôsob určovania sumy 13. dôchodku sa navrhuje rozšíriť povinnosti Sociálnej poisťovne o povinnosť zverejňovať na svojom webovom sídle do 15. februára každého kalendárneho roka priemerné mesačné sumy dôchodkových dávok za predchádzajúci kalendárny rok.

K bodom 14 a 15 [§ 233 ods. 10 a 11]

Z dôvodu, že 13. dôchodok sa ako štátna sociálna dávka ruší, navrhuje sa vypustiť povinnosť oznamovania údajov, poskytovania dokladov a súčinnosti ďalších právnických osôb, keďže 13. dôchodok ako dôchodková dávka bude subsumovaný pod výkon sociálneho poistenia, ktorý už je v tejto právnej úprave zahrnutý ako zákonný dôvod pre vyššie uvedené činnosti.

K bodu 16 [§ 293ge a § 293gf]

Sociálna poisťovňa zverejní priemerné mesačné sumy dôchodkových dávok na účely určenia sumy 13. dôchodku v roku 2024 najneskôr do 31. júla 2024.

Pokiaľ o nároku a nároku na výplatu 13. dôchodku ako štátnej sociálnej dávky, ktorý vznikol pred 1. júlom 2024, nebolo právoplatne rozhodnuté do 30. júna 2024, bude sa o tomto nároku naďalej rozhodovať podľa zákona č. 296/2020 Z. z. o 13. dôchodku a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

K bodu 17 [§ 294ac]

V súlade so zámerom transformácie 13. dôchodku zo štátnej sociálnej dávky na dôchodkovú dávku upravenú v zákone o sociálnom poistení sa navrhuje zrušiť zákon č. 296/2020 Z. z. o 13. dôchodku a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

K článku II (zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov)

Navrhuje sa zachovať vylúčenie 13. dôchodku z právneho režimu exekúcie podľa exekučného poriadku.

K článku III (zákon č. 65/2001 Z. z. o správe a vymáhaní súdnych pohľadávok v znení neskorších predpisov)

Taktiež sa navrhuje zachovať vylúčenie 13. dôchodku z právneho režimu exekúcie podľa zákona o správe a vymáhaní súdnych pohľadávok.

K článku IV (zákon č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov)

Navrhuje sa, aby nárok na výplatu 13. dôchodku vznikol aj poberateľom výsluhového dôchodku, invalidného výsluhového dôchodku, vdovského výsluhového dôchodku, vdoveckého výsluhového dôchodku alebo sirotského výsluhového dôchodku, ktorým bol na tento dôchodok prekvalifikovaný starobný dôchodok, invalidný dôchodok, čiastočný invalidný dôchodok, dôchodok za výsluhu rokov, vdovský dôchodok, vdovecký dôchodok alebo sirotský dôchodok priznaný podľa všeobecných predpisov o sociálnom zabezpečení (Piata časť zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení), na ktoré vznikol nárok do 30. apríla 1998 a stali sa dávkami výsluhového zabezpečenia podľa predpisu účinného od 1. mája 1998 alebo na ktoré vznikol nárok do 30. júna 2002 a stali sa dávkami výsluhového

zabezpečenia podľa zákona o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov z dôvodu vzniku osobitného systému sociálneho zabezpečenia policajtov a profesionálnych vojakov.

Nárok na 13. dôchodok a jeho výplatu vznikne takisto aj poberateľovi starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku, invalidného dôchodku, sociálneho dôchodku, vdovského dôchodku, vdoveckého dôchodku alebo sirotského dôchodku podľa všeobecných predpisov o sociálnom poistení, ktoré vypláca útvar sociálneho zabezpečenia príslušného silového rezortu.

Vzhľadom na účel zákona, ktorým je posilnenie práva na primerané hmotné zabezpečenie v starobe, pri nespôsobilosti na prácu a pri strate živiteľa, je v novele obsiahnutá aj právna úprava, ktorá zabezpečí vyplácanie 13. dôchodku aj tým poberateľom dôchodkov, ktorých dôchodok vypláca útvar sociálneho zabezpečenia príslušného silového rezortu. Ide o poberateľov výsluhového dôchodku (priznaného podľa zákona č. 114/1998 Z. z. a podľa zákona č. 328/2002 Z. z.), ktorí dovŕšili dôchodkový vek podľa všeobecných predpisov o sociálnom poistení, o poberateľov invalidného výsluhového dôchodku, vdovského výsluhového dôchodku, vdoveckého výsluhového dôchodku a sirotského výsluhového dôchodku. Úlohou uvedených dôchodkov je finančne zabezpečiť oprávnené osoby z dôvodu staroby, nespôsobilosti na prácu a pri strate živiteľa, preto s cieľom zabezpečenia rovnakého zaobchádzania s poberateľmi dôchodkov podľa zákona o sociálnom poistení poskytovaných z dôvodu tej istej sociálnej udalosti, sa navrhuje poskytnúť 13. dôchodok aj uvedenej skupine poberateľov dôchodku, a to bez ohľadu nato, kto je platiteľom ich dôchodku vyplácaného zo systému dôchodkového zabezpečenia Slovenskej republiky.

Navrhuje sa, aby sa sumy 13. dôchodku pre jednotlivé druhy dôchodkových dávok určili v závislosti od priemerných mesačných súm jednotlivých druhov dôchodkových dávok vykázaných Sociálnou poisťovňou za predchádzajúci kalendárny rok, a to podľa druhu sociálnej udalosti, ktorá je dôvodom ich vyplácania, minimálne však v sume 300 eur.

Navrhuje sa, aby poberateľovi dôchodku, ktorému vznikne nárok na dva alebo viaceré 13. dôchodky, sa vyplácal len ten 13. dôchodok, ktorého suma je najvyššia. Ak vznikne nárok na 13. dôchodok tak zo systému sociálneho poistenia ako aj zo systému sociálneho zabezpečenia policajtov a profesionálnych vojakov v rovnakej sume, 13. dôchodok vyplatí Sociálna poisťovňa.

Navrhuje sa, aby finančné prostriedky na 13. dôchodok vyplácaný útvarom príslušného silového rezortu poskytol prostredníctvom kapitoly štátneho rozpočtu ministerstva štát.

Zároveň sa navrhuje odstrániť nesystémovú právnu úpravu, ktorá nezohľadňuje základné pravidlá a princípy rozpočtovania výdavkov spojených s výplatou rodičovského dôchodku.

K článku V (zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov)

Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov upravuje uplatnenie nezdaniiteľnej časti základu dane na daňovníka u daňovníka, ktorý je poberateľom starobného dôchodku, vyrovnávacieho príplatku alebo predčasného starobného dôchodku zo sociálneho poistenia, starobného dôchodkového sporenia alebo dôchodku zo zahraničného povinného poistenia rovnakého druhu, alebo výsluhového dôchodku alebo obdobného dôchodku zo zahraničia alebo ak mu dôchodok bol priznaný spätne k začiatku zdaňovacieho obdobia alebo k začiatku predchádzajúcich zdaňovacích období, a ak suma tohto dôchodku je v úhrne vyššia ako suma, o ktorú sa znižuje základ dane. Ak suma dôchodku v úhrne nepresahuje sumu, o ktorú sa znižuje základ dane, zníži sa základ dane len vo výške rozdielu medzi sumou, o ktorú sa znižuje základ dane a vyplatenou sumou dôchodku.

Navrhovanou úpravou sa zabezpečí, že na účely výpočtu nezdaniiteľnej časti základu dane na daňovníka sa k sume vyplateného dôchodku za zdaňovacie obdobie pripočíta

13. dôchodok poberateľa dôchodku bez ohľadu na skutočnosť, že v súlade s návrhom zákona sa 13. dôchodok prizná a vypláť až v decembri príslušného kalendárneho roka.

K článku VI (zákon č. 601/2003 Z. z. o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov)

V záujme zachovania súčasného právneho stavu a vzhľadom na transformáciu 13. dôchodku – štátnej sociálnej dávky na 13. dôchodok – dôchodkovú dávku, je potrebné ustanoviť, že 13. dôchodok sa nepovažuje za príjem na účely určenia súm životného minima.

K článku VII (zákon č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov)

Podmienkou poberania dočasného dôchodku a programového výberu je, aby súčet doživotne poberaných dôchodkových dávok sporiteľa bol vyšší ako platná referenčná suma, tzn. že doživotné zabezpečenie sporiteľov má byť minimálne na úrovni priemerného starobného dôchodku v čase, kedy sa tento dôchodok začína poberať.

Nakoľko zákonom sa dopĺňa nový druh dôchodku, vyplatený 13. dôchodok by v prípade žiadosti sporiteľa o dôchodok zo starobného dôchodkového sporenia v mesiaci december automaticky vstúpil do predmetného súčtu. Do súčtu dôchodkových dávok však v súlade s účelom tohto ustanovenia majú vstupovať výlučne doživotne a pravidelne mesačne poberané dôchodky, preto sa navrhuje, aby bol 13. dôchodok vyňatý z okruhu dôchodkových dávok vymedzených v § 33 ods. 2 a § 33a ods. 2. 13. dôchodok do výpočtu referenčnej sumy podľa § 46a nevstupuje.

Keďže zákon č. 399/2022 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, s účinnosťou od 1. januára 2026 zavádza nové podmienky pre výplatnú fázu v starobnom dôchodkovom sporení, navrhuje sa tento princíp primerane premietnuť aj do právnej úpravy účinnej od 1. januára 2026.

K článku VIII (zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov)

Vzhľadom na vznik novej dôchodkovej dávky 13. dôchodku sa navrhuje spresniť, že poberanie tohto dôchodku nezakladá nárok na platenie poistného na zdravotné poistenie štátom. Poberatelia dôchodkov (napríklad starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok, invalidný dôchodok), budú aj naďalej poistencami štátu a to na základe samotného poberania danej dôchodkovej dávky.

K článku IX (zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov)

Na účely peňažných príspevkov na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia sa 13. dôchodok ako štátna sociálna dávka nepovažuje za príjem a teda nemá vplyv na poskytovanie týchto príspevkov. Navrhuje sa, aby sa 13. dôchodok ako nová dôchodková dávka aj naďalej nepovažoval za príjem, pretože opačná situácia by mala za následok zhoršenie finančnej situácie fyzických osôb s ťažkým zdravotným postihnutím.

K článku X (zákon č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov)

Navrhuje sa zachovať vylúčenie 13. dôchodku z právneho režimu daňovej exekúcie podľa daňového poriadku.

K článku XI (zákon č. 399/2022 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení zákona č. 210/2023 Z. z.)

Navrhuje sa posun začiatku novej výplatnej fázy v starobnom dôchodkovom sporení o jeden kalendárny rok. Nová výplatná fáza mala v súlade s príslušnými ustanoveniami zákona č. 399/2022 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení zákona č. 210/2023 Z. z. nadobudnúť účinnosť 1. januára 2025. V roku 2023 sa však v pléne Národnej rady Slovenskej republiky nepodarilo presadiť potrebné vecné a legislatívno-technické zmeny, ktoré sú nevyhnutné na dosiahnutie vykonateľnosti týchto ustanovení. Predovšetkým je nevyhnutné spresniť aká časť aktuálnej hodnoty osobného dôchodkového účtu sporiteľa má byť po dovŕšení dôchodkového veku použitá na vyplatenie starobného, resp. predčasného starobného dôchodku zo starobného dôchodkového sporenia – celá hodnota úspor alebo jej polovica (§ 33b a nadväzujúce ustanovenia). Tieto korekcie následne umožnia Ministerstvu práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky vydať aj tri vykonávacie predpisy, na základe ktorých majú Sociálna poisťovňa a dôchodkové správcovské spoločnosti realizovať nové postupy v praxi. Vzhľadom na to, že v horizonte 13 mesiacov, ktoré aktuálne zostávajú do nábehu novej výplatnej fázy, nie je možné všetky tieto procesy zrealizovať tak, aby mali dotknuté subjekty aj dostatočnú lehotu na implementáciu novej regulácie, navrhuje sa posunúť účinnosť vybraných ustanovení na 1. január 2026.

V nadväznosti na navrhovaný posun začiatku novej výplatnej fázy v starobnom dôchodkovom sporení sa navrhuje súbežne posunúť aj účinnosť právnej úpravy, ktorou sa má predĺžiť účasť časti sporiteľov na starobnom dôchodkovom sporení a teda aj platenie a odvádzanie povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie a to až do času poberania starobného dôchodku formou doživotného dôchodku. Vzhľadom na to, že táto právna úprava bola formulovaná v kontexte podmienok novej výplatnej fázy (majetok sporiteľa má byť v prvej časti výplatnej fázy, tzn. v období poberania programového výberu, naďalej investovaný za účelom zvýšenia objemu majetku určeného na zakúpenie doživotného dôchodku), navrhuje sa tento prístup zachovať a posunúť aj účinnosť týchto ustanovení na 1. január 2026.

K článku XII (zákon č. 210/2023 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony)

Legislatívno-technické zmeny nevyhnutné na dosiahnutie posunu účinnosti začiatku novej výplatnej fázy v starobnom dôchodkovom sporení a platenia a odvádzania povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie až do času poberania starobného dôchodku formou doživotného dôchodku podľa novej výplatnej fázy na 1. január 2026.

K článku XIII (účinnosť)

Navrhuje sa, aby právna úprava nadobudla účinnosť 1. júla 2024. Vzhľadom na posunutie výplatnej fázy v starobnom dôchodkovom sporení sa súčasne navrhuje, aby siedmy bod v čl. I a druhý bod v čl. VII nadobudli účinnosť 1. januára 2026.